

Мунтян Олександр Олександрович 

канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри філології та перекладу
Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вивчення української мови як іноземної набуває дедалі більшої популярності в умовах глобалізації та зростання інтересу до української культури, економіки й освіти. Університетське середовище є одним із ключових осередків, де іноземні студенти починають опановувати українську мову часто з нульового рівня. На початковому етапі навчання особливе значення має система контролю, яка дозволяє оцінити прогрес студентів, виявити проблемні аспекти і скоригувати навчальний процес. Ефективність контролю залежить від правильного вибору його форм, адаптації до потреб студентів, а також використання сучасних технологій [1]. У цьому контексті важливо проаналізувати основні форми контролю, їхню специфіку та можливості для вдосконалення, враховуючи особливості іноземних студентів.

На початковому етапі вивчення української мови як іноземної використовуються три основні форми контролю: поточний, тематичний і підсумковий.

Поточний контроль спрямований на оцінювання щоденної роботи студентів і дозволяє викладачу відстежувати, наскільки добре студенти засвоюють матеріал. Наприклад, це можуть бути усні відповіді, такі як короткі діалоги чи відповіді на запитання, які допомагають перевірити вимову та розуміння базових фраз. Письмові завдання, як-от короткі диктанти, граматичні вправи чи переклади, дають змогу оцінити знання алфавіту, орфографії та базових граматичних конструкцій. Такі завдання мають бути простими й чітко структурованими, оскільки студенти на початковому етапі ще не володіють достатнім рівнем мови. Наприклад, для перевірки засвоєння алфавіту доцільно використовувати диктанти зі знайомими словами, такими як "мама", "тато", "кіт", що допомагає студентам звикнути до кирилиці. Поточний контроль є важливим, оскільки дозволяє викладачу швидко виявити прогалини в знаннях і скоригувати навчальний процес, додавши більше вправ на проблемні теми.

Тематичний контроль проводиться після завершення певного розділу або

теми, наприклад, "Знайомство", "Сім'я" чи "Щоденні справи", і має на меті оцінити, наскільки студенти здатні застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. Комплексні тести, які включають завдання на лексику, граматику, читання й аудіювання, дозволяють перевірити різні аспекти мовної компетентності. Наприклад, тест може містити завдання на заповнення пропусків у реченні, вибір правильного відмінка чи розуміння короткого тексту. Рольові ігри, такі як моделювання діалогу в магазині чи на вокзалі, допомагають оцінити комунікативні навички студентів. Наприклад, студент може отримати завдання замовити їжу в кафе, використовуючи вивчені фрази, що сприятиме розвитку практичних навичок. Короткі письмові роботи, як-от опис себе чи своєї сім'ї, дають змогу перевірити вміння будувати зв'язні речення. Тематичний контроль є важливим, оскільки орієнтує студентів на використання мови в реальних ситуаціях, що підвищує їхню мотивацію та зацікавленість у навчанні.

Підсумковий контроль проводиться наприкінці семестру або курсу і має на меті оцінити загальний рівень мовної компетентності студентів. На початковому етапі він зазвичай включає усний іспит, наприклад, діалог із викладачем чи розповідь на задану тему, що дозволяє оцінити усне мовлення. Письмовий іспит може містити тест, есе чи переклад, які перевіряють знання граматики, лексики та письма. Аудіювання, як-от розуміння коротких текстів або діалогів, також є важливим компонентом, оскільки допомагає оцінити здатність студентів сприймати мову на слух [3]. Наприклад, студенти можуть прослухати запис діалогу в магазині й відповісти на запитання, що перевіряє їхню здатність розуміти основну ідею. Підсумковий контроль має бути максимально об'єктивним і враховувати індивідуальні особливості студентів, такі як їхній рідний мовний фон і попередній досвід вивчення мов. Наприклад, носіям слов'янських мов може бути легше засвоїти граматику, ніж носіям китайської чи арабської мов, тому завдання мають бути адаптовані до цих відмінностей.

Іноземні студенти, які вивчають українську мову, часто стикаються з низкою труднощів, таких як незвична кирилична абетка, складна граматична система, зокрема відмінки й дієвідміни, а також культурні відмінності, які впливають на розуміння текстів і діалогів. Для ефективного контролю необхідно адаптувати завдання до рівня студентів і їхніх потреб. Наприклад, на початку навчання тести можуть містити лише завдання з вибором відповіді, що полегшує їх виконання для студентів із нульовим рівнем. Згодом можна додавати відкриті питання, які вимагають більшої самостійності. Використання наочності, як-от зображення, схеми чи таблиці, допомагає

студентам краще зрозуміти завдання, особливо на етапі аудіювання та читання. Наприклад, для перевірки лексики можна використовувати картки зі словами та відповідними малюнками, що полегшує запам'ятовування. Важливим при виборі завдань має бути й індивідуальний підхід, оскільки студенти з різною метою вивчення української мови можуть потребувати різних типів завдань. Наприклад, для студентів, які вивчають українську мову для вступу до українських університетів, доцільно включати завдання, пов'язані з академічним мовленням, а для тих, хто планує працювати в Україні, – завдання з професійної лексики.

Сучасні технології відкривають нові можливості для організації контролю на початковому етапі вивчення української мови. Онлайн-платформи, такі як Moodle, Google Forms або Quizlet, дозволяють створювати тести з автоматичною перевіркою, що економить час і дає змогу швидко виявити прогалини в знаннях. Наприклад, студенти можуть виконувати тести на лексику чи граматику, а викладач одразу може отримувати результати. Мобільні додатки, такі як Duolingo або спеціалізовані програми для української мови, наприклад, "Лінгво", дозволяють студентам виконувати короткі завдання у зручний для них час, а викладачеві – відстежувати прогрес. Використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів, як-от коротких роликів із субтитрами, допомагає оцінити навички аудіювання [2]. Наприклад, студенти можуть прослухати запис розмови в кафе й виконати завдання на розуміння, що сприятиме розвитку сприйняття мови на слух. Інструменти на основі штучного інтелекту, такі як автоматична перевірка вимови (Speechling) або аналіз письмових робіт (Grammarly), дозволяють оцінювати мовні навички студентів із високою точністю. Наприклад, студенти можуть записувати свої діалоги, а система аналізує правильність вимови та інтонації. Використання технологій не лише підвищує ефективність контролю, але й робить процес більш інтерактивним і цікавим для студентів.

На основі проведеного аналізу можна запропонувати низку рекомендацій для вдосконалення системи контролю. По-перше, викладачу необхідно розробляти диференційовані завдання для студентів із різним рівнем підготовки. Наприклад, для студентів із нульовим рівнем доцільно використовувати тести з вибором відповіді, а для студентів із базовим рівнем – відкриті питання. По-друге, важливо інтегрувати комунікативний підхід, орієнтуючи завдання на розвиток комунікативних навичок. Наприклад, студенти можуть моделювати реальні ситуації, як-от замовлення їжі чи запис на прийом до лікаря, що сприяє практичному застосуванню мови. По-третє, використання гейміфікації, як-от бали за правильні відповіді, рейтинги чи

нагороди, підвищує мотивацію студентів і робить процес контролю більш захоплюючим. По-четверте, викладач має надавати студентам постійний зворотний зв'язок, пояснюючи помилки та пропонуючи шляхи їх виправлення. Наприклад, після виконання письмового завдання викладач може вказати на типові помилки у вживанні відмінків і запропонувати додаткові вправи. По-п'яте, необхідно розширювати використання технологій, зокрема онлайн-платформ, мобільних додатків і інструментів штучного інтелекту, для автоматизації процесу контролю.

Отже, засоби контролю на початковому етапі вивчення української мови як іноземної відіграють ключову роль у формуванні мовної компетентності студентів. Поточний, тематичний і підсумковий контроль дозволяють оцінити прогрес студентів, виявити проблемні аспекти й скоригувати навчальний процес. Адаптація завдань до потреб іноземних студентів, врахування їхнього мовного рівня та культурного контексту є важливими умовами ефективного контролю. Сучасні технології, такі як онлайн-платформи, мобільні додатки, аудіо- та відеоматеріали, а також інструменти штучного інтелекту, відкривають нові можливості для вдосконалення системи контролю. Реалізація запропонованих рекомендацій, зокрема диференціація завдань, використання комунікативного підходу та гейміфікація, сприятиме підвищенню ефективності навчання та мотивації студентів.

Список використаних джерел:

1. Гмиря Л.В. (2023) Методика викладання української мови як іноземної: [навчальний посібник] 2-ге вид., допов. Київ: Видавничий центр КНЛУ. 40 с.
2. Мунтян О. О. Використання відеоматеріалів на початковому етапі вивчення української мови як іноземної Scientific Collection «InterConf», (234): with the Proceedings of the 17th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society» (February 6-8, 2025; Manchester, United Kingdom) comp. by LLC SPC «InterConf». Manchester: Peal Press Ltd., 2025. Pp. 220 – 221.
3. Мунтян О. О. (2024) Особливості навчання аудіюванню студентів-інофонів на заняттях із української мови як іноземної. *Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VII International Scientific and Theoretical Conference, September 13, 2024*. Pisa, Italian Republic: International Center of Scientific Research. Pp. 128 – 130